

Западної Россії și *Akta grodzkie i ziemskie*, cărora le semnalează particularitățile de limbă sud-ucrainene: confuzia între *ы* și *и*, *що* în loc de *что*, loc. pl. în *-схъ.*, ș. a., ilustrându-le cu numeroase exemple; din acte moldovenesti scrise pe teritoriu slav (Volinia de Nord, Brest, Dolni-Targ, la 1400, 1411) autorul semnalează forme ca *чинимы, есмь, лепки*¹ și conchide că limba de cancelarie « moldo-rusă » (pe lângă influența slavă bisericească) era o formă a limbii maloruse (ucrainene — n.n.), elementul malorus avind adesea în întregime trăsături radical sudice².

Din cuprinsul lucrării (care analizează limba documentelor lituane dintre 1360—1627) mai sint de reținut referirile la fonetica și morfologia a două documente provenite din cancelaria slavă a lui Kazimierz Jagiellończyk: primul către Ilie Voievod, la 1442 (notat K3), al doilea, nedatat, către Mihail Logofătul (notat K17)³. Capitolul « Vocabular » este aproape în întregime consacrat polonismelor, propunindu-se următoarea clasificare: a) cuvinte vechi-slave sau cu sens din v. sl. care s-au păstrat în polonă și rusa -vestică, de tipul pol. *реце*, brus. *pyce*, ucr. *pyci*. b) cuvinte împrumutate din polonă și încetățenite în graiul bielorus al păturii conducătoare, de tipul *подлуг*, pol. *podług*. c) citeva polonisme izolate, caracteristice numai anumitor pisari, de tipul *єстьєсмы*, pol. *jestesmy* (p. 142). Sint enumerate peste 100 de polonisme prezente în actele provenite din cancelariile regale⁴ și aproape 50 de polonisme din statutul lituan de la 1588. Lucrarea este prevăzută cu un glosar de cca 450 de termeni (p. 147—162), în mare parte juridico-administrativi⁵. Cu privire la polonisme în general, C. Stang arată că « în condițiile pătrunderii limbii și culturii polone în păturile sus puse lituane, limba de cancelarie devine foarte bogată în polonisme », încît se poate admite existența unei « limbi polone cu fonetică și gramatică rusă »⁶.

În recenzia asupra cărții lui C. Stang, W. Kuraszkiewicz subliniază importanța acestei lucrări pentru dialectologia vest-rusă și mai ales bielorusă și insistă asupra celor două mari perioade în dezvoltarea limbii slavone a cancelariei lituane: a) de la jumătatea v. XIV pînă la 1480, cînd limba și grafia documentelor nu sint încă pe deplin normalizate, prezentînd diferențe clare de la un document la altul și chiar în cadrul aceleiași cancelarii și b) după 1480, pînă la jumătatea v. XVII cînd treptat limba și grafia documentelor lituane se normalizează sub influența polonă⁷, polonizarea fiind mai activă în domeniul lexicului⁸. W. Kuraszkiewicz merge însă mai departe: în scopul

¹ Sint de fapt polonisme: pol. *czynimy, jesmy (jestesmy), lepiej*.

² Die moldauisch russische Kanzleisprache war eine (von Ksl. beeinflusste) kleinrussische Sprachform, das kleinrussische Element hatte oft ein ganz radikales südliches Gepräge; in einigen-zum Teil in Wolynien-geschriebenen Urkunden, kommt ein milderes weniger ausgeprägtes klr. zum Vorschein (p. 8).

³ p. 30, 32—37, 40—45, 48—49; din K17 bogat în polonisme, autorul citează numeroase exemple: *канцларѣ, рачох, ннѣшнѣх, вѣрны, мнѣм, ажѣ, сонѣм, листѣ, законѣн, панѣн, членѣх, одноцетѣх* ș. a., dintre care multe apar și în documentele slavo-moldovenesti.

⁴ J. STANKIEWICZ (*op. cit.*, p. 398) pune la îndoială calitatea de polonism a 43 de termeni din lucrarea lui Stang, parte din aceștia « putînd fi tot atît de bine de origine bielorusă ».

⁵ Aproape 70 dintre aceștia sint prezenți în documentele slavo-moldovenesti.

⁶ « Mit dem Eindringen polnischer Sprache und Kultur in die höhere Schicht in Litauen wird die Amtssprache immer reicher an Polonismen, bis man zuletzt häufig fast ein Polnisch mit russischer Phonetik und Grammatik findet » (p. 121, subl. n.).

⁷ W. KURASZKIEWICZ, *op. cit.*, p. 42—43.

⁸ Concluzia aceasta reiese și din fragmentul mai sus citat și merită atenție dată fiind analogia ei cu situația din documentele slavo-moldovenesti (v. mai jos).